

A photograph of an office environment. In the foreground, a man in a light green shirt is seated at a desk, working on a computer. Behind him, a woman in a white shirt is also working. The office has large windows in the background, and several potted plants are placed on the desks. The overall atmosphere is professional and busy.

Halfjaarlijkse arbeidsmarktbalans

VDAB Studiedienst
November 2016

VDAB

samen sterk voor werk

Inhoud

“Jobs, jobs, jobs”	3
Evolutie van de vacatures	5
Evolutie van de werkloosheid	9
Prognose van de werkloosheid in Vlaanderen	15

Meer informatie

VDAB - Studiedienst
Keizerslaan 11, 1000 Brussel
Tel. 02 506 15 88
studiedienst@vdab.be
vdab.be/trends/

“Jobs, jobs, jobs”

‘Jobs, jobs, jobs’ is de prioriteit in Europa, België en Vlaanderen. Na de economische terugval en het banenverlies eerder kunnen de drie beleidsniveaus nu uitpakken met een gunstig rapport. Een matige economische groei en structurele hervormingen vormen de motor.

Het Europese groeicijfer bedroeg 1,7% in 2015 en wordt geraamd op respectievelijk 1,6 en 1,8% in 2016 en 2017. De Belgische groeicijfers duiken daar met 1,4%, 1,2% en 1,6% licht onder. Het matige groeiritme valt eigenlijk tegen, in het licht van het stimulerende omgevingsklimaat met gelijktijdig een lage olieprijs, een lage rente en een goedkope euro. In ‘gewone’ tijden zou deze cocktail een grotere boost geven. Dat de groei matig blijft, komt doordat de banken- en eurocrisis nog steeds haar schaduw werpt en doordat de internationale omgeving onzeker blijft. Onzekerheid is er doordat eurosceptici het Europees project contesteren, de Brexit, omdat de groei vertraagt in China en in de opkomende landen en door de geopolitieke spanningen.

Het schuchtere economische herstel in Europa en België vertaalt zich wel al in meer banen en minder werklozen. De EU zag een banengroei van 1,1% in 2015 en voorspelt een toename met 1% in 2016 en 0,9% in 2017, terwijl de werkloosheidsgraad daalt van 9,5% over 9% naar 8,7% in 2017.

De economische indicatoren voor België die door de NBB worden gepresenteerd, zoomen in op de Belgische situatie:

- De totale werkgelegenheid, die nog met 0,3% kromp in 2013, groeide met 0,4% in 2014 en 0,9% in 2015. Dat is ook het door de NBB geraamde groeiritme in 2016;
- De werkloosheid steeg met 4,3% in 2013 en met 2,3% in 2014. Met een daling van 3,2% luidde 2015 de kentering in.

Structurele hervormingen ten slotte jagen de arbeidsmarkt aan. De indexsprong en de lastenverlaging door de taxshift is daar een exponent van. De Hoge Raad voor Werkgelegenheid poneert in zijn Verslag 2016 dat de politiek van loonmatiging de creatie van nieuwe jobs stimuleert.

In de VDAB-context is de langere beschikbaarheid van werklozen de structurele hervorming met de grootste consequenties. Deze uit zich cijfermatig via oplopende aantallen werkzoekende 60-plussers en in de dienstverlening via een toegespitst begeleidingsaanbod.

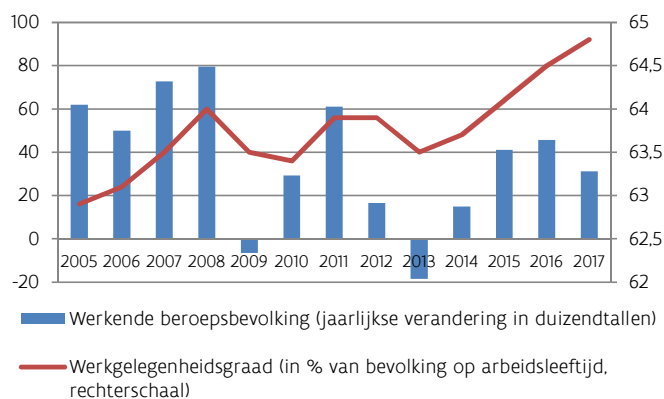
1. Meer werkgelegenheid, meer vacatures en minder werkzoekenden

Het door de NBB geobserveerde en voorspelde herstel manifesteert zich op verschillende fronten.

1.1. De werkgelegenheid neemt toe

Het Federale Planbureau schetst in zijn Economische vooruitzichten 2016-2017 niet enkel een toekomstbeeld, maar resumeert ook de recente evoluties. De volgende grafiek wijst zowel op een stijging van het aantal arbeidsplaatsen, als op een hogere werkgelegenheidsgraad. De verbetering in de werkgelegenheidsevolutie is te danken aan de privésector.

Figuur 1 Ontwikkeling van de werkgelegenheid en de werkgelegenheidsgraad, jaargemiddelden

1.2. Vacatures

Dat in deze context het aantal door VDAB ontvangen vacatures snel oploopt en de spanningsindicator krimpt, is logisch. De spanningsindicator – dit is de verhouding tussen het aantal werkzoekenden en het aantal vacatures – meet de krapte op de arbeidsmarkt. Hoe lager de waarde, hoe groter de krapte. Het tweede deel van deze nota gaat omstandig in op de vacatures.

1.3. Minder werkzoekenden

De door de NBB gemelde daling van de werkloosheid manifesteert zich in de drie gewesten. Dat geldt bovendien zowel voor de algemene werkloosheid, de jeugdwerkloos-

heid als de zeer langdurige werkloosheid. Niet alleen de conjunctuur, maar ook wijzigingen in de werkloosheidsreglementering hebben daar debet aan. Zo drukt de beperking in de tijd van de inschakelingsuitkering het aantal (langdurig) werkzoekenden.

Tabel 1 NWWZ in de drie gewesten en het Land, verschil op jaarbasis (Het land en de drie gewesten; september 2015 – september 2016)

september 2016	VLAANDEREN	WALLONIE	BRUSSEL	BELGIE
Totale populatie NWWZ				
Aantal	229.727	236.484	98.293	564.504
Vershil op jaarbasis	-8.009	-10.183	-5.078	-23.270
NWWZ minder dan 25 jaar				
Totaal	53.658	51.657	11.513	116.828
Vershil op jaarbasis	-1.106	-2.974	-997	-5.077
NWWZ met een inactiviteitsduur van 2 jaar en meer				
Totaal	67.166	87.649	46.290	201.105
Vershil op jaarbasis	-5.890	-6.333	-2.408	-9.331

Het Vlaamse werkzoekendencijfer kent sinds eind augustus 2015 een dalend verloop. Deze komt volledig op het conto van de werkzoekenden met een werkloosheidsuitkeringsaanvraag (WZUA). De afname is een gevolg van zowel de betere arbeidsmarktperspectieven als van wijzigingen in de werkloosheidsreglementering. In deel 3 van deze nota wordt de werkzoekendenevolutie uitgebreid geanalyseerd.

2. De 2020-doelstellingen blijven veraf

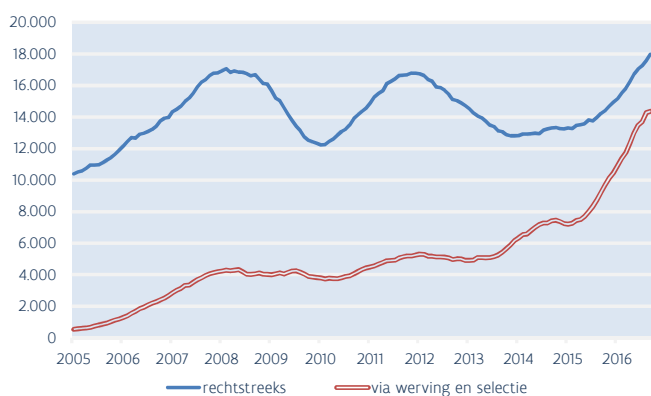
De Hoge Raad voor de Werkgelegenheid wijst erop dat de doelstellingen inzake werkzaamheidsgraad voor 2020 moeilijk haalbaar zijn: ondanks de stijging van de werkgelegenheid blijft de Belgische werkzaamheidsgraad van 20-64-jarigen kamperen op 67,2% (2015). In Vlaanderen heeft de werkzaamheidsgraad in het tweede kwartaal van 2016 een trendniveau bereikt van 71,8%. Daarmee stagneert ook het Vlaamse trendniveau, terwijl de Vlaamse werkzaamheidsdoelstelling voor 2020 op 76% ligt. De incoherentie tussen banengroei en een stagnerende werkzaamheidsgraad volgt uit de toename van de bevolking op arbeidsleeftijd.

Evolutie van de vacatures

1. Forse toename van het aantal jobs bij VDAB

VDAB ontving de laatste 12 maanden 215.887 jobs in het NECZU, rechtstreeks gemeld aan VDAB. Dat is 26% meer dan de ontvangen vacatures van 12 maanden voordien. De verschilcijfers t.o.v. dezelfde maand vorig jaar liggen een stuk boven de aantallen van een jaar voordien (grootste stijging in mei 2016 met 43%). Er werden nooit meer jobs gemeld aan VDAB. Deze forse stijging is niet noodzakelijk een zuivere weergave van de arbeidsmarkt: samenwerkingsakkoorden, automatische uitwisseling van jobs, enzovoort hebben ook een invloed op het aantal jobs die aan VDAB gemeld worden.

Figuur 2 Evolutie van het aantal ontvangen vacatures: rechtstreeks via VDAB en via 'werving en selectie'

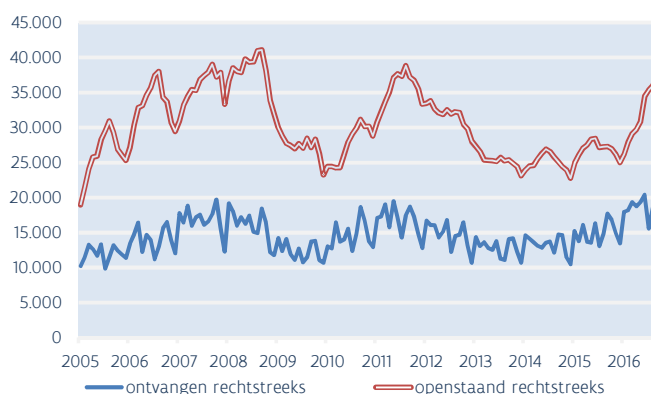

tie' (voortschrijdend gemiddelde Vlaams Gewest; januari 2005- september 2016)

De evolutie van het aantal *openstaande* vacatures volgt een uitgesproken patroon. Het dieptepunt van het aantal openstaande vacatures in december 2013 wordt gevolgd door een beperkte toename in de daaropvolgende maanden met een nieuw laagterecord in december 2014. In de-

cember 2015 zien we een nieuw dieptepunt. Traditioneel staan in de maand december het minst aantal jobs open. Vanaf 2016 stijgt het aantal openstaande jobs fors, met voor september het hoogste aantal (34.250 jobs) sinds november 2011.

Figuur 3 Evolutie van het aantal ontvangen en openstaande vacatures (maandcijfers) binnen het Normaal Economisch Circuit zonder Uitzendopdrachten en rechtstreeks

gemeld via VDAB (Vlaams Gewest; januari 2005- september 2016)

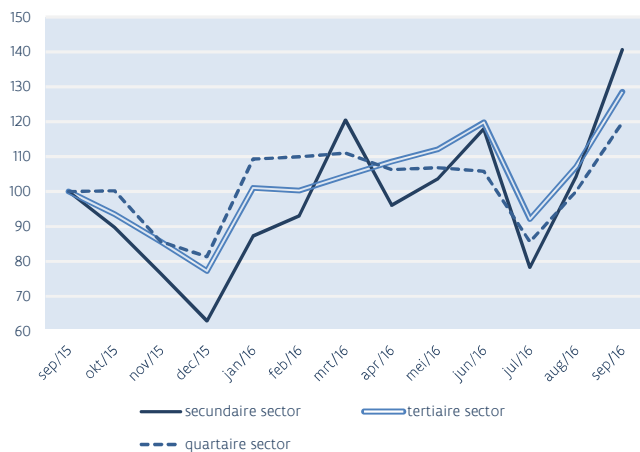
2. Sectorale evoluties

Figuur 4 toont de evolutie van het aantal ontvangen vacatures per *hoofdsector* met de evolutie over 1 jaar en september 2015 als referentiepunt. De kleine primaire sector is zeer onvoorspelbaar en sterk onderhevig aan allerlei seizoenseffecten en wordt niet weergegeven op de grafiek.

Maandcijfers van ontvangen jobs schommelen doorgaans sterk. Vanaf januari 2016 zien we globaal forse stijgingen voor de drie basissectoren, afgezien van de gebruikelijke seizoensterugval in juli. Vooral de stijging bij de secundaire sector valt op – maar die was de vorige jaren ook het meest teruggevallen.

Over de laatste 12 maanden is er geen enkele sector met een afname van het gemelde aantal jobs. Binnen de *secundaire* sector variëren de verschilcijfers van +56,0% (overige industrie) tot +1,4% (dranken, voeding en tabak). Binnen de *tertiaire* schommelen de verschilcijfers tussen +67,3% voor 'informatica, media en telecom' en +2,4% voor de 'uitzendbureaus en arbeidsbemiddeling'. Binnen de *quartaire* sector zien we de grootste toename bij de sector 'overige dienstverlening' (+53,0%), de kleinste bij maatschappelijke dienstverlening, die toch ook nog een toename van 23,2% optekent.

Figuur 4 Evolutie (september 2015=100) van de ontvangen

vacatures rechtstreeks gemeld aan VDAB, naar hoofdsector (Vlaams Gewest; september 2015 - september 2016)

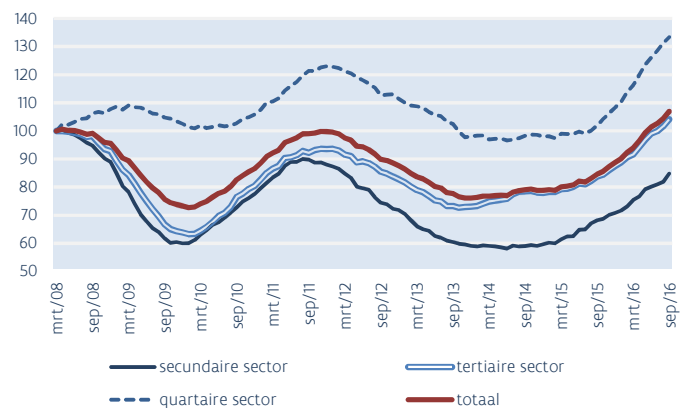
Figuur 5 geeft de evolutie weer per hoofdsector over een langere referentieperiode waarbij we vergelijken met 2008, het laatste jaar voor de crisis. Er is een groot verschil tussen de drie hoofdsectoren. Op langere termijn springt vooral de sterke daling in de *secundaire* sector in het oog. Vanaf het najaar van 2013 zien we eerst een stabilisatie van het aantal ontvangen jobs, vanaf 2015 neemt het aantal vacatures voor de secundaire sector weer aanzienlijk toe (cijfers voortschrijdend gemiddelde). Toch blijft het niveau van het aantal jobs in september 2016 nog een heel stuk onder dat van 2008 liggen. Ook de *tertiaire* sector kende een daling tot het najaar van 2013. In tegenstelling tot de secundaire sector, waar het aantal jobs pas in 2015 een duidelijke toename vertoont, zien we in de tertiaire sector al een geleidelijke

groei vanaf 2014. In september 2016 bevindt het aantal gemelde jobs zich terug op het niveau van voorjaar 2008, zelfs iets hoger.

De *quartaire* sector is minder conjunctuurgevoelig, maar ook hier is er een afname vanaf eind 2011 tot eind 2013. Daarna volgt een periode van stabilisatie. Vanaf half 2015 ontvangt VDAB opnieuw veel meer jobs uit de quartaire sector.

Een kanttekening bij deze vacaturecijfers is dat industriële sectoren vaker beroep doen op de uitzendsector, omdat ze meer nood hebben aan flexibiliteit. Deze evolutie is niet terug te vinden in de figuur: de cijfers van het aantal ontvangen jobs via uitzendkantoren zijn hier niet opgenomen. Het aantal jobs dat VDAB ontvangt via de uitzendsector (en ook via werving en selectie) ligt namelijk onrealistisch hoog (ze bevatten veel dubbels). Daarnaast bestaat er ook een tendens naar het uitbesteden van diensten. Eigen werknemers worden dan werknemers van dienstverlenende bedrijven. Deze jobs bij outsourcingbedrijven zijn niet meer opgenomen in de secundaire, maar wel in de tertiaire sector.

Figuur 5 Evolutie (maart 2008=100) van de ontvangen vacatures naar hoofdsector (Vlaams Gewest; maart 2008 -

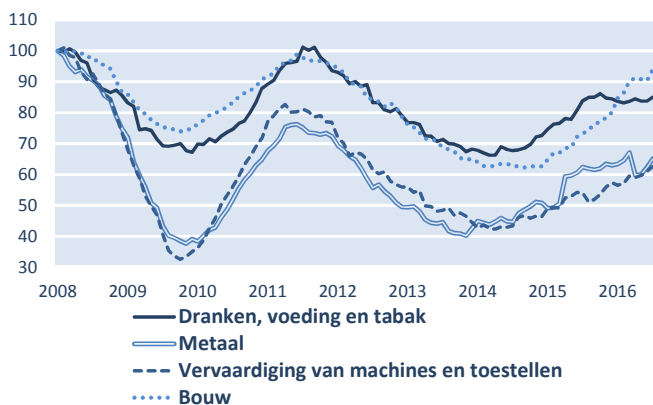
september 2016; voortschrijdende gemiddelden laatste 12 maanden)

De grootste *secundaire* sectoren, in termen van aantal ontvangen jobs tijdens de laatste 12 maanden, zijn 'bouw', 'voeding', 'metaal' en 'vervaardiging van machines en toestellen'. De secundaire sector werd zwaar getroffen door de crisis van 2009. In 2010 en de eerste helft van 2011 was er een fors herstel maar het aantal ontvangen jobs van

de sectoren 'metaal' en 'vervaardiging van machines en toestellen' heeft nooit meer het niveau gehaald van voor de crisis. Vanaf najaar 2011 nam het aantal ontvangen jobs in deze vier secundaire sectoren opnieuw af. Halfweg 2014 begon er een duidelijke heropleving, die tot op vandaag voortduurt. Enkel in de sector 'dranken, voeding en tabak' stagneert het aantal gemelde vacatures.

Binnen de bouwsector zijn er het laatste jaar opvallend veel jobs geregistreerd voor 'installateur datacommunicatienetwerken'. Het gaat hier vooral om bedrijven die aanwervingen doen in opdracht van telecombedrijven. Zo is 10% van de vacatures (over de laatste 12 maanden) in de bouwsector ondertussen voor 'installateur datacommunicatie'. Het jaar voordien was dit 4,3%.

Figuur 6 Evolutie (maart 2008=100) ontvangen vacatures in de belangrijkste secundaire sectoren (Vlaams Gewest;

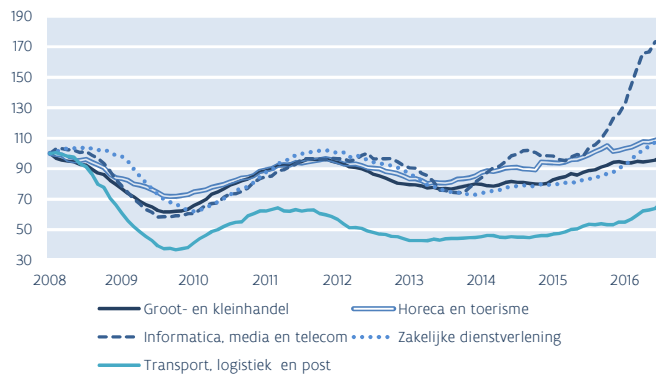

maart 2008 - september 2016; voortschrijdende gemiddelden laatste 12 maanden)

Ook de *tertiaire* sector werd getroffen door de crisis van 2009. De belangrijkste sectoren binnen de tertiaire kennen een geleidelijke relance vanaf begin 2014. De sector 'informatica, media en telecom' kende een opmerkelijke toename die nog steeds voortduurt. Meer dan 30% van het totale aantal vacatures binnen deze sector worden weliswaar gemeld door twee bedrijven.

De sector 'transport en logistiek' had het het zwaarst te verduren. Het dieptepunt leek in 2010 achter de rug maar in 2012 zakte de sector terug weg. Pas sinds begin 2015 zien we ook hier een heropleving.

Figuur 7 Evolutie (maart 2008=100) ontvangen vacatures binnen de belangrijkste tertiaire sectoren (Vlaams Gewest; maart 2008 - september 2016; voortschrijdende gemiddelden laatste 12 maanden)

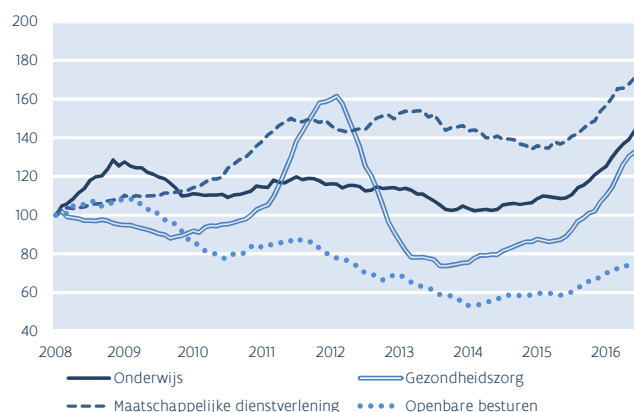

De evolutie van het aantal ontvangen jobs in de *quartaire* sector verloopt anders dan bij de secundaire of tertiaire sector. Het aantal vacatures dat VDAB ontving vanuit de gezondheidszorg, de maatschappelijke dienstverlening en het onderwijs ligt flink hoger dan in maart 2008.

Binnen de sector van de maatschappelijke dienstverlening wordt 38% van de vacatures gemeld voor schoonmakers bij mensen thuis. Daarnaast worden vooral verpleegkundigen (8%), zorgkundigen (7%) en opvoeders-begeleiders (7%) gevraagd.

In de sector gezondheidszorg is meer dan 1 op 4 van de vacatures voor verpleegkundigen. Bij de openbare besturen zien we wel een afname t.o.v. 2008, hoewel het aantal jobs toch weer gestaag toeneemt, vooral sinds het najaar van 2015.

Figuur 8 Evolutie (maart 2008=100) ontvangen vacatures binnen de belangrijkste quadaire sectoren (Vlaams Ge-

west; maart 2008 - september 2016; voortschrijdende gemiddelden laatste 12 maanden)

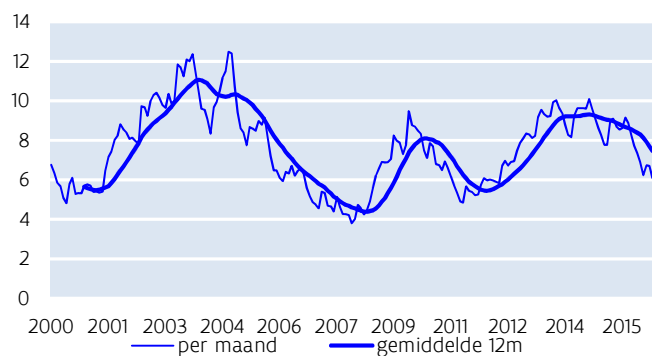
3. Evolutie van de spanningsindicator

De spanningsindicator meet de krapte op de arbeidsmarkt. Hij geeft de verhouding weer tussen het aantal werkzoekenden en het aantal beschikbare vacatures. Als deze verhouding groot is verloopt het invullen van de jobs vlotter.

Met de vereisten van de vacatures en de eigenschappen van de werkzoekenden houdt de spanningsindicator geen rekening. Uit het getal alleen kunnen dus geen conclusies getrokken worden. De evolutie toont wel of de arbeidsmarkt voor een beroep krappere of ruimer wordt: daalt de indicator dan wordt de arbeidsmarkt krappere.

In figuur 9 zien we dat het toenemend aantal ontvangen jobs, in combinatie met een afname van het aantal werkzoekenden, de laatste maanden voor een krappere arbeidsmarkt zorgt, hoewel de indicator nog een stuk hoger ligt dan in bijvoorbeeld 2008 of 2012.

Figuur 9 Evolutie van de spanningsindicator (Vlaams Ge-

west; januari 2000 - september 2016; voortschrijdende gemiddelden laatste 12 maanden)

Hoewel de spanningsindicator nog hoger ligt dan 2008 of 2012, worden de signalen over het tekort aan specifieke profielen opnieuw voelbaar. Er waren al de signalen vanuit de werkgeversorganisaties, het eerst vanuit West-Vlaanderen. Met de toename van het aantal vacatures in de industrie zal het tekort aan technisch geschoolden zich opnieuw in alle hevigheid laten voelen. Ook vanuit de zorg komen er steeds meer signalen dat het opnieuw moeilijker wordt om verpleegkundigen te vinden.

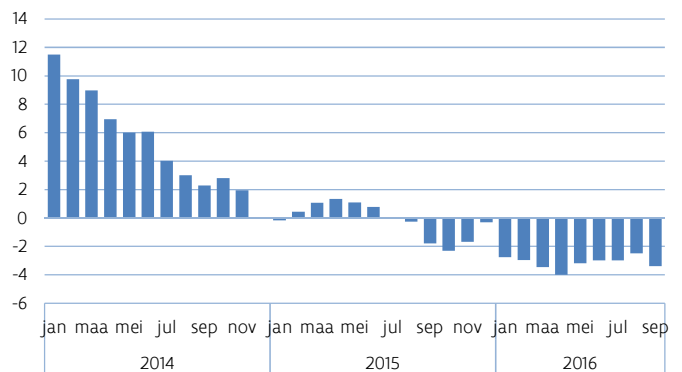
Evolutie van de werkloosheid

1. Zijn er nu minder of meer werkzoekenden?

Vlaanderen telt eind september 229.727 niet-werkende werkzoekenden (NWWZ). Dat zijn er 8.009 of 3,4% minder op jaarbasis.

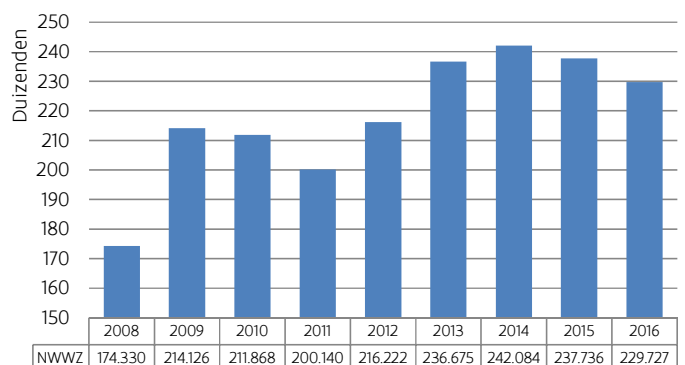
Onderstaande grafiek start in januari 2014 met een jaar-op-jaartoename van 11,5%. In de volgende maanden liep het stijgingsritme gestaag terug om eind augustus 2015 finaal onder het niveau van een jaar eerder te duiken. Sindsdien neemt de werkloosheid elke maand af.

Figuur 10 Evolutie jaarverschillen van NWWZ (Vlaams Gewest; januari 2014 – september 2016)

In vergelijking met het pre-crisisniveau van september 2008 groeide de Vlaamse werkloosheid nog wel met 55.397 eenheden.

Figuur 11 Evolutie NWWZ, (Vlaams Gewest; september 2008 – september 2016)

2. Kengetallen en voornaamste trends

De kengetallentabel vat de voornaamste evoluties samen:

- Tussen september 2015 en september 2016 loopt de Vlaamse werkloosheid met 3,4% terug;
- De daling komt volledig op het conto van de sub-groep werkzoekenden met een werkloosheidsuitkeringsaanvraag (WZUA). De afname met 7,6% bij de WZUA's is een gevolg van zowel de betere arbeidsmarktperspectieven als van wijzigingen in de werkloosheidsreglementering;
- De jongeren in beroepsinschakelingstijd (BIT) (+3%), de vrij ingeschreven werkzoekenden (+7%) en 'Andere' (+9,9%) klokken hoger af. 'Andere' omvat o.a. de werkzoekende leefloners en de deeltijds lerenden;
- De mannen staan voor 53,1% van de Vlaamse werkzoekenden;
- De werkloosheid daalt zowel bij de jeugd (-2%), de middenleeftijdsgroep (-4,1%) als bij de 50-plussers (-3,1%). Door de langere beschikbaarheid stijgt het aantal werkzoekende 60-plussers wel met 27,2%;
- De zeer langdurige werkloosheid daalt traag (-0,9%);
- 26,4% van de Vlaamse werkzoekenden zijn van allochtone origine. Dat zijn er 2,6% meer dan een jaar eerder;
- 14,2% van de Vlaamse werkzoekenden zijn arbeidsgehandicapt. Op jaarbasis nemen de arbeidsgehandicapten toe met 1,9%.

Tabel 2 Evolutie NWWZ, aandeel en werkloosheidsgraad (Vlaams Gewest; september 2015 – september 2016)

		september 2016	jaarverschil	aandeel
NWWZ		229.727	-3,4%	
Categorie	WZUA	154.046	-7,6%	67,1%
	BIT	22.744	+3,0%	9,9%
	Vrij ingeschreven	31.502	+7,0%	13,7%
	Andere	21.435	+9,9%	9,3%
Geslacht	Mannen	122.019	-3,4%	53,1%
	Vrouwen	107.708	-3,4%	46,9%
Leeftijd	- 25 jaar	53.658	-2,0%	23,4%
	25 - 50 jaar	115.817	-4,1%	50,4%
	+ 50 jaar	60.252	-3,1%	26,2%
Studieniveau	Laag	102.866	-1,6%	44,8%
	Midden	80.336	-4,8%	35,0%
	Hoog	46.525	-4,7%	20,3%
Werkl.duur	- 1 jaar	122.615	-5,2%	53,4%
	1 - 2 jaar	39.946	-1,6%	17,4%
	+ 2 jaar	67.166	-0,9%	29,2%
Origine	Allochtonen	60.599	+2,6%	26,4%
	Arbeidsgehandicapten	32.524	+1,9%	14,2%
Werkloosheidsgraad		7,60%	-0,33	
Geslacht	Mannen	7,54%	-0,30	
	Vrouwen	7,68%	-0,36	

3. Evoluties volgens de kenmerken van werkzoekenden

3.1. Wijzigingen in de werkloosheidsreglementering stralen af op de werkzoekendencijfers.

De NWWZ omvatten de werkzoekenden met een werkloosheidsuitkeringsaanvraag (WZUA), de werkzoekenden tijdens hun beroepsinschakelingstijd (BIT), de vrij ingeschrevenen en een reeks andere niet-werkende werkzoekenden.

De evolutie van de WZUA's is beïnvloed door opeenvolgende wijzigingen in de werkloosheidsreglementering. Deze ressorteren effecten in zowel min als plus.

- Een maatregel met een effect in min is de beperking in de tijd van de inschakelingsuitkering tot drie jaar. Werklozen genieten een uitkering hetzij op basis van studies, hetzij op basis van werk. De werkloosheidsuitkering op basis van studies - de zogenaamde inschakelingsuitkering - is sedert vorig jaar beperkt tot 36 maanden, eventueel nog verlengd met 24 maanden in bijzondere gevallen. De teller voor het berekenen van de periode van uitkeringen is op nul gezet begin 2012 en als gevolg verloor de eerste groep zijn inschakelingsuitkering in januari 2015.
- In Vlaanderen verloren 5.041 Vlaamse werklozen hun inschakelingsuitkering in 2015. In Wallonië, met veel structurele werklozen, waren dat er 19.195 en in het Brussels Gewest 4.785. In 2015, en dan vooral in de eerste maand, waren het vooral werkzoekenden uit de middenleeftijdsgroep die hun inschakelingsuitkering verloren. In 2016 is de historische stock de tijdsgrens van drie jaar gepasseerd en viseert de maatregel de werklozen die net de maximumduur overschrijden. In de praktijk zijn dat vooral mindertigers. De aantallen zakten in de eerste jaarhelft tot 757 in Vlaanderen, 2.178 in Wallonië en 432 in het Brussels Gewest.
- De werkzoekenden die hun inschakelingsuitkering verliezen, verdwijnen niet noodzakelijk uit het Vlaamse NWWZ-standcijfer. Ze kunnen verder ingeschreven blijven als 'vrije werkzoekende' of als ze een leefloon ontvangen en werkzoekend blijven als leefloner. Werkzoekenden met een leefloon worden gerubriceerd bij de groep 'andere NWWZ'. In Vlaanderen vroegen 23% van de werklozen die in 2016

hun inschakelingsuitkering verloren een leefloon aan.

- Een beperkter effect in min gaat ook uit van het verlagen van de maximale leeftijd voor de aanvraag van een inschakelingsuitkering en de diplomaverreichte voor aanvragen door jongeren beneden de 21 jaar.
- Het verlies van de inschakelingsuitkering drukt het WZUA-cijfer. De langere beschikbaarheid van 50-plussers stuwt daarentegen het aantal WZUA's op. Deze maatregel vertaalt zich in een toename van werkzoekende 60-plussers met 27,2%: van 7.781 een jaar geleden naar 9.894 vandaag.
- Werklozen ouder dan zestig jaar zijn onderworpen aan de verplichting van aangepaste beschikbaarheid. Dat houdt o.a. in dat ze zich moeten inschrijven als werkzoekende, beschikbaar moeten zijn voor de arbeidsmarkt en geen aangeboden dienstbetrekking mogen weigeren. Oudere werklozen die nog genieten van de oude maxi-vrijstelling moeten zich daarentegen niet inschrijven als werkzoekende. In de komende kwartalen zullen de werklozen met de oude maxi-vrijstelling stilaan afgelost worden door nieuwe werkzoekende 60-plussers die aangepast beschikbaar zijn en dus wel in de werkzoekendencijfers zullen verschijnen.
- Het aantal werklozen met bedrijfstoeslag (SWT-stelsel) en zonder vrijstelling van inschrijving als werkzoekende noteert eveneens hoger. In augustus 2016 deed de RVA 3.435 aantal betalingen voor Vlaamse werklozen met bedrijfstoeslag en zonder vrijstelling van inschrijving als werkzoekende, in augustus vorig jaar waren er dat nog maar 2.732. De laatste maanden stabiliseert het aantal Vlaamse SWT-ers zonder vrijstelling. De strengere SWT-regeling heeft daar debet aan.
- Bij de 'jongeren in beroepsinschakelingsstijd' (BIT) is er een toename met 3%. De recente opname in de BIT-groep van jongeren die een éénjarige, alternerende opleiding volgen, na een initiële opleiding in het buitengewoon secundair onderwijs opleidingsvorm 3, verklaart de toename.
- De 'vrij ingeschreven werkzoekenden' klimmen met 7%. Deze groep omvat de werklozen die van het recht op werkloosheidsuitkeringen werden uitgesloten maar zich nu vrijwillig als werkzoekende

laten inschrijven, de herintreders, de werknemers in vooropzeg die tijdens de opzeg niet moeten werken en migranten die niet in aanmerking komen voor een werkloosheidsuitkering of leefloon. De beperking in de tijd van de inschakelingsuitkeringen, de snelle activering van ontslagen werknemers en de instroom van nieuwkomers die in trajectbegeleiding zitten of zich registreren als werkzoekende stuurt het aantal vrij ingeschreven werkzoekenden hoger.

- Bij de restgroep 'Andere NWWZ' (+9,9%) is er een eveneens een stijging. Deze groep omvat o.a. de werkzoekenden ten laste van het OCMW, maar ook de deeltijds lerenden zonder baan.

3.2. Opmerkelijk vrouwelijk parkoers

Er zijn nu meer mannelijke (53,1%) dan vrouwelijke (46,9%) werkzoekenden. Het parkoers dat de vrouwen aflegden sinds 2000 is opmerkelijk. Tussen 2000 en 2016 steeg het aantal Vlaamse werkzoekenden met 53.215 eenheden. De beperkte groei van de vrouwelijke werkloosheid (+5.451) sinds 2000 contrasteert met de steile klim van de mannelijke werkloosheid (+47.764). De aandelen stabiliseren wel de laatste jaren.

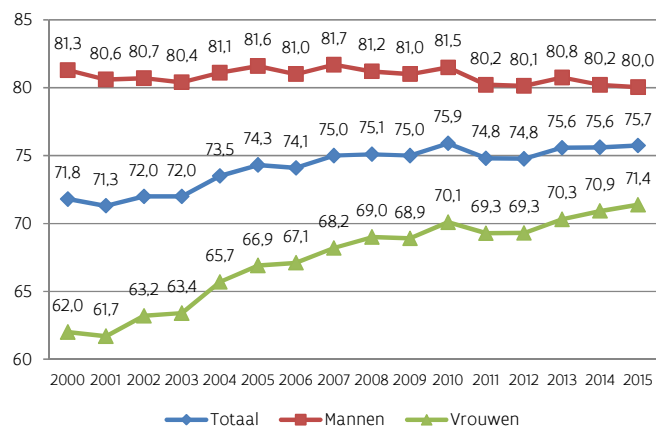
Tabel 3 Procentueel aandeel naar geslacht in de NWWZ (Vlaams Gewest; september 2000 – september 2016)

	Mannen	Vrouwen	Totaal	Mannen	Vrouwen
2000	74.255	102.257	176.512	42,1%	57,9%
2001	84.786	105.131	189.917	44,6%	55,4%
2002	93.632	108.476	202.108	46,3%	53,7%
2003	106.099	121.148	227.247	46,7%	53,3%
2004	113.624	129.700	243.324	46,7%	53,3%
2005	114.948	133.676	248.624	46,2%	53,8%
2006	106.810	123.770	230.580	46,3%	53,7%
2007	84.822	97.694	182.516	46,5%	53,5%
2008	83.469	90.861	174.330	47,9%	52,1%
2009	111.311	102.815	214.126	52,0%	48,0%
2010	108.666	103.202	211.868	51,3%	48,7%
2011	101.411	98.729	200.140	50,7%	49,3%
2012	113.551	102.671	216.222	52,5%	47,5%
2013	125.323	111.352	236.675	53,0%	47,0%
2014	128.649	113.435	242.084	53,1%	46,9%
2015	126.286	111.450	237.736	53,1%	46,9%
2016	122.019	107.708	229.727	53,1%	46,9%

Dat deze daling met 10 procentpunten gerealiseerd is bij een groeiende vrouwelijke arbeidsmarktparticipatie is nog opmerkelijker. Tussen 2000 en 2014 steeg de activiteitsgraad van vrouwen in de leeftijdstranche 20-64 van 62% naar 70,9%, terwijl de mannelijke activiteitsgraad stagneerde (81,3% versus 80,2%). De activiteitsgraad drukt uit

hoeveel procent van de bevolking beroepsactief is, dit wil zeggen werkend of werkzoekend is. De feminisering van de arbeid tekent zich ook af in de vrouwelijke werkzaamheidsgraad. Deze steeg van 58,5% naar 68,2% tussen 2000 en 2014. Deze werkzaamheidsgraad geeft het aandeel werkenden in de bevolking tussen 20 en 64 jaar.

Figuur 12 Evolutie van de activiteitsgraad van mannen en vrouwen, 20-64 jaar (Vlaams Gewest, 2000 – 2014)

De groei van de tertiaire en quataire sector en het banenverlies in de secundaire sector is niet vreemd aan deze vervrouwelijking. Daarnaast biedt het stelsel van de dienstencheques kansen aan laaggeschoolde vrouwen. De WSE-cijfers van september 2016 melden een groei met 5,04% op jaarbasis van het aantal uitgegeven dienstencheques, terwijl laaggeschoolde mannen repetitieve jobs in de industrie zien verdwijnen.

Wat de arbeidsmarktpositie van vrouwen verder versterkt, zijn hun betere schoolprestaties. De VDAB-schoolverlatersstudie constateert telkens dat het aandeel vrouwen bij de schoolverlaters toeneemt naarmate het scholingsniveau stijgt. De editie 2016 meldt dat 37,6% van de laaggeschoolde schoolverlaters meisjes zijn, bij de middengeschoolden stijgt dat tot 42,3% en bij de hooggeschoolden tot liefst 59,6%. Dan is het ook niet onverwacht dat de vrouwelijke schoolverlaters gemiddeld vlotter aansluiting vinden met de arbeidsmarkt. Bij de meisjes is 9,7% werkzoekend na 1 jaar, bij de jongens 13,8%.

Inzake ongekwalificeerde uitstroom doen jongens het eveneens slechter dan meisjes. In 2015 was 10% van de 15-24-jarige jongens niet in opleiding en niet aan het werk. Bij de meisjes zakt het percentage tot 8,9%.

3.3. Langere beschikbaarheid tekent zich af bij de 60-plussers

De groeiritmes variëren naargelang de leeftijd: de jeugdwerkloosheid daalt met 2%, de middenleeftijdsgroep krimpt met 4,1% en het aantal werkzoekende 50-plussers neemt af met 3,1%. Binnen de groep van 50-plussers zien we wel een zeer uiteen lopende evolutie:

- de leeftijdsgroep 60 tot 65 jaar dikt aan met 2.113 eenheden of 27,2% door hun langere beschikbaarheid voor de arbeidsmarkt;
- de 50- tot 55-jarigen en de 55- tot 60-jarigen dalen daarentegen met respectievelijk 6,8 en 7,8%, wat aangeeft dat 50-plussers niet kansloos zijn op de arbeidsmarkt.

3.4. Een kleine helft van de Vlaamse werkzoekenden is laaggeschoold

De laaggeschoolde werkzoekenden staan voor 44,8% van de Vlaamse werkzoekenden. Laaggeschoold omvat de studieniveaus lager onderwijs of eerste graad van het secundair onderwijs, de leertijd, het deeltijds beroepssecundair onderwijs en de tweede graad secundair onderwijs. De leerlingen uit het deeltijds onderwijs zonder baan worden eveneens bij de laaggeschoolden geteld.

Tabel 4 NWWZ naar studieniveau en geslacht (Vlaams Gewest; september 2016)

Studies	Geslacht			Aandeel %-aandeel
	Mannen	Vrouwen	Totaal	
Laaggeschoold	60.296	42.570	102.866	44,8%
Lager onderwijs + 1e graad sec	27.047	19.827	46.874	20,4%
Leertijd (Syntra)	2.630	1.314	3.944	1,7%
Deeltijds beroepssecundair	3.345	1.653	4.998	2,2%
2e graad sec. algemeen	1.782	1.827	3.609	1,6%
2e graad sec. beroeps	19.204	14.465	33.669	14,7%
2e graad sec. technisch	6.021	3.243	9.264	4,0%
2e graad sec. kunst	267	241	508	0,2%
Midden	41.696	38.640	80.336	35,0%
3e graad sec. algemeen	9.504	8.771	18.275	8,0%
3e en 4e graad sec. beroeps	19.007	18.845	37.852	16,5%
3e graad sec. technisch	12.442	10.082	22.524	9,8%
3e graad sec. kunst	743	942	1.685	0,7%
Hoog	20.027	26.498	46.525	20,3%
Hoger beroepssecundair	1.153	1.689	2.842	1,2%
Professionele bachelor	8.765	13.371	22.136	9,6%
Academische bachelor	1.354	1.496	2.850	1,2%
Master	8.755	9.942	18.697	8,1%

De grootste aandelen laaggeschoolden worden genoteerd bij de 50-plussers (50,9%). De oudste leeftijdsgroep kreeg minder studiekansen en lage scholing vormt ook een hoger risico om werkloos te worden en te blijven.

Teleurstellend is dat 42,5% van de werkzoekende jongeren

laaggeschoold zijn, ondanks de verlenging van de leerplicht. Dat weegt op hun arbeidsmarktintrede. De schoolverlatersstudie 2016 becijfert het aandeel laaggeschoolde jongeren in de schoolverlaterspopulatie op 13%. Toen de schoolverlaterscohort een jaar later werd opgevolgd, haalden de laaggeschoolde werkzoekenden al een aandeel van 34,4%.

Tabel 5 NWWZ naar studieniveau en leeftijd (Vlaams Gewest; september 2016)

	< 25 jaar	25 tot 50	>= 50 jaar	Totaal
Laag	42,5%	42,7%	50,9%	44,8%
Midden	39,0%	35,0%	31,4%	35,0%
Hoog	18,5%	22,3%	17,8%	20,3%

3.5. Minder kortdurige werkloosheid door voorzichtig conjunctuurherstel

Van de Vlaamse werkzoekenden is 53,4% kortdurig werkzoekend (minder dan een jaar). 17,4% is langdurig werkzoekend (tussen 1 en 2 jaar) en 29,2% zeer langdurig werkzoekend (meer dan 2 jaar). In vergelijking met vorig jaar daalt de kortdurige werkloosheid met 5,2%. Het huidige voorzichtige conjunctuurherstel tekent zich af in deze evolutie.

3.6. Meer dan een kwart van de werkzoekenden heeft een migratieachtergrond

Vlaanderen telt 60.599 werkzoekenden met een migratieachtergrond. Dat is 26,4% van de geregistreerde arbeidsreserve. Allochtone werkzoekenden worden door VDAB statistisch gedefinieerd als werkzoekenden die een huidige of vorige nationaliteit hebben van buiten de EU-28 of EVA-landen. VDAB krijgt deze gegevens uit het Rijksregister. De als Belg geboren derde generatie wordt niet gevat door deze definitie.

De allochtone werkloosheid zit op een hoger niveau dan vorig jaar (+2,6%), wat ingaat tegen de algemene dalende trend. De werkzoekendcijfers van allochtonen verdisconteren de effecten van migratie en de jonge leeftijdsstructuur.

3.7. Meer arbeidsgehandicapten

14,2% of 32.524 van de Vlaamse werkzoekenden zijn ar-

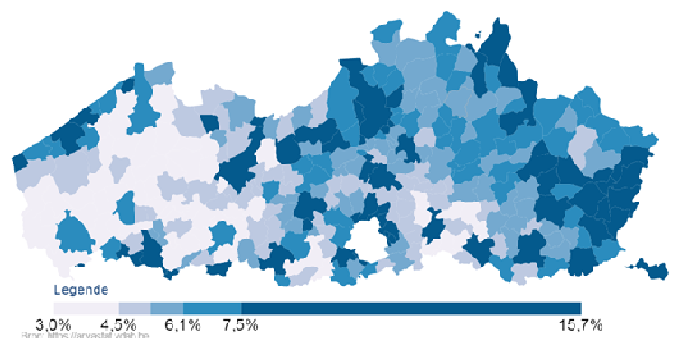
beidsgehandicapt. Deze kansengroep groeit met 1,9%. De langere beschikbaarheid tekent zich af door de evidente samenhang tussen leeftijd en kans op een arbeidshandicap. Bij de werkzoekende 50-plussers is 21,6% arbeidsgehandicapt. Een ander effect in plus volgt uit de grotere prioriteit die gaat naar de activering van langdurig zieken.

3.8. Werkloosheidsgraden

De werkloosheidsgraden drukken de verhouding uit tussen werkzoekenden en beroepsbevolking op arbeidsleeftijd. De Vlaamse werkloosheidsgraad bedraagt 7,60%, respectievelijk 7,54% voor de mannen en 7,68% voor de vrouwen.

De werkloosheidsgraden zijn bij uitstek geschikt om geografische verschillen te observeren. De laagste provinciale graad wordt genoteerd in West-Vlaanderen (5,9%). De provincie Antwerpen torst met 9,4% de hoogste werkloosheidsdruk. De stad Antwerpen met een werkloosheidsgraad van 15,7% drijft het Antwerpse cijfer op. Het volgende kaartje toont de grote intergemeentelijke verschillen. De kleurschakeringen wijzen op een lagere of hogere werkloosheidsdruk.

Figuur 13 Werkloosheidsgraden naar gemeente (Vlaams Gewest; september 2016)

In **West-Vlaanderen** kleurt de kuststreek donker, in het bijzonder de kustgemeenten Oostende, De Panne en Blankenberge. De landelijke gemeenten in Midden-West-Vlaanderen tellen relatief weinig werkzoekenden. De vele KMO's genereren er zowel laag-, midden- als hooggeschoolde banen.

In **Oost-Vlaanderen** lichten Gent, Ronse, Sint-Niklaas, Aalst,

Zelzate en Eeklo op. De rurale gemeenten grenzend aan West-Vlaanderen presteren daarentegen goed.

Ook *Vlaams-Brabant* laat een gemengd beeld zien. De Brusselse werkloosheidsproblematiek kent uitlopers in de Vlaamse Rand, terwijl lage graden worden genoteerd in het Pajottenland en in het Leuvense.

In de provincie *Antwerpen* is de werkloosheidssituatie in de provinciehoofdstad precair. De paradoxale situatie van veel jobs en veel werkzoekenden volgt er uit de mismatch tussen de laaggeschoolde, allochtone werkzoekendenpopulatie en de gezochte midden- en hooggeschoolde profielen. In de residentiële gemeenten is de nabijheid van de Antwerpse tewerkstellingspool een troef. Turnhout en Boom, allebei steden met een industrieel verleden, tellen ook veel werkzoekenden.

In *Limburg* afficheren de ex-mijngemeenten Genk, Maasmechelen en Houthalen-Helchteren hoge werkloosheidsgraden.

Prognose van de werkloosheid in Vlaanderen

Het Vlaamse aantal werkzoekenden daalt sinds de zomer van 2015. Het is de verwachting dat deze daling zich ook het komende jaar zal doorzetten en dat er over een jaar ongeveer 10.000 werkzoekenden minder zullen zijn.

1. Projectie van de globale NWWZ-cijfers

De huidige projectie voorziet een daling op jaarbasis van de werkloosheid met 5,3% tegen september 2017. Deze projectie is gemaakt met behulp van een tijdreeksmodel gebaseerd op de waargenomen NWWZ van januari 1982 tot september 2016. Ze is weergegeven in figuur 14. Meer bepaald toont deze figuur de evolutie van twee tijdreeksen:

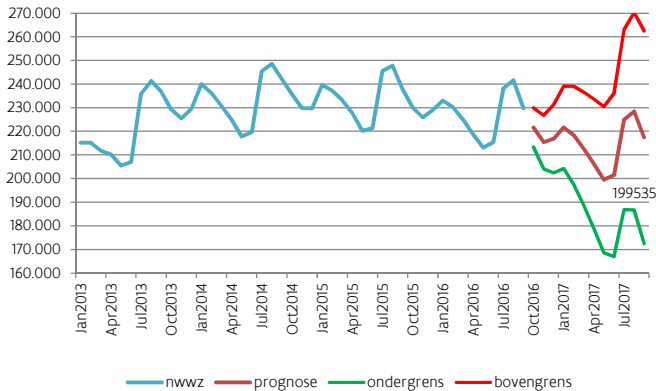
- de waargenomen niet-werkende werkzoekenden (NWWZ) vanaf januari 2013 tot september 2016 (blauwe lijn);
- een projectie van de maandelijkse NWWZ-cijfers van oktober 2016 tot en met september 2017 (bordeaux lijn) met een 95% betrouwbaarheidsinterval.

Deze projectie houdt voorlopig geen rekening met de instroom van asielzoekers op de arbeidsmarkt, aangezien de verwachte instroom zich nog niet heeft gerealiseerd. Het is moeilijk in te schatten wanneer deze factor ten volle zal beginnen spelen en hoe sterk de impact zal zijn op de werkzoekendencijfers. Daarom is gekozen om voorlopig geen rekening te houden met deze instroom. In die zin gaat de projectie uit van een optimistisch scenario. De situatie wordt van nabij gevolgd en indien nodig kunnen de prognoses snel geüpdatet worden.

Deze voorspellingen sluiten aan bij de prognoses van het Federaal Planbureau, dat de groei van de wereldeconomie licht ziet aantrekken in 2017. Vooral dankzij de Verenigde Staten en de opkomende landen. De Belgische economie zal in 2016 onverwacht groeien met 1,4%, maar volgend jaar zal de groei licht vertragen tot 1,2%. Ook de groei in de Eurozone zou vertragen van 1,5% dit jaar tot 1,3% in

2017. In beide gevallen is de toegenomen onzekerheid na het Brexit-referendum de oorzaak van de groeivertraging. Nog volgens het Planbureau blijft de Belgische werkgelegenheid in 2016 en 2017 verder toenemen, zowel bij de loontrekkenden als bij de zelfstandigen, en de werkloosheid dalen.

Figuur 14 Evolutie en projectie van NWWZ (globaal) in Vlaanderen (jan 2013 – sep 2017)

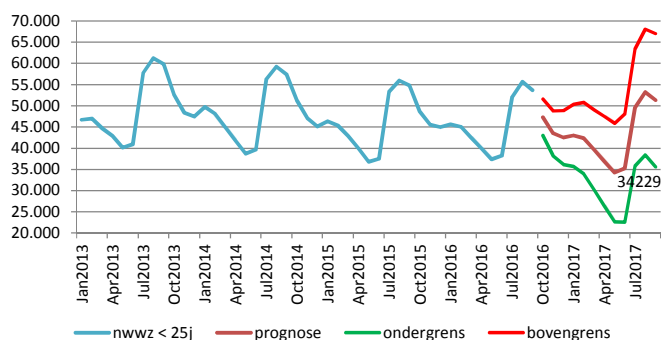

2. Projectie van de NWWZ-cijfers jonger dan 25 jaar

In de jeugdwerkloosheid voorziet de huidige projectie een daling op jaarbasis met 4,4% tegen september 2017. Deze projectie is gemaakt met behulp van eenzelfde tijdreeksmodel, ditmaal gebaseerd op de waargenomen jongere NWWZ van januari 1982 tot september 2016. Figuur 15 toont opnieuw de evolutie van twee tijdreeksen:

- de waargenomen niet werkende werkzoekenden jongeren (NWWZ < 25j) vanaf januari 2013 tot september 2016 (blauwe lijn);
- een projectie van de maandelijkse NWWZ-cijfers bij de jongeren van oktober 2016 tot september 2017 (bordeaux lijn) met een 95% betrouwbaarheidsinterval.

Figuur 15 Evolutie en projectie van NWWZ (jonger dan 25 jaar) in Vlaanderen (jan 2013 – sep 2017)

Meer info op vdab.be
of bel 0800 30 700

VDAB

samen sterk voor werk